

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**
ANNO 1919

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

PROFESIONĀLAJĀ IZGLĪTĪBĀ IESAISTĪTO
VISPĀRIZGLĪTOJOŠO MĀCĪBU PRIEKŠMETU PEDAGOGU
KOMPETENCES PAAUGSTINĀŠANA

Margarita Gavriļina, Anna Vulāne

Latviešu valodas gramatika funkcionālā aspektā

Materiāls izstrādāts

ESF Darbības programmas 2007. - 2013. gadam „Cilvēkresursi un nodarbinātība”
prioritātes 1.2. „Izglītība un prasmes”
pasākuma 1.2.1. „Profesionālās izglītības un vispārējo prasmju attīstība”
aktivitātes 1.2.1.2. „Vispārējo zināšanu un prasmju uzlabošana”
apakšaktivitātes 1.2.1.1.2. „Profesionālajā izglītībā iesaistīto pedagogu
kompetences paaugstināšana”

**Latvijas Universitātes realizētā projekta
„Profesionālajā izglītībā iesaistīto vispārīzglītojošo mācību priekšmetu pedagogu
kompetences paaugstināšana”**

(Vienošanās Nr.2009/0274/1DP/1.2.1.1.2/09/IPIA/VIAA/003,
LU reģistrācijas Nr.ESS2009/88) īstenošanai.

Rīga 2011

5. temats. Pārtraukuši lasīt, cilvēki pārtrauc arī domāt. *Denī Didro*

1. uzdevums. Pārrunāsim!

Angļu filozofs un vēsturnieks Frānsiss Bēkons (1561-1626) ir teicis: „Lasi ne jau tādēļ, lai iebilstu un noraidītu, ne tādēļ, lai ticētu bez iebildumiem, un arī ne tādēļ, lai atrastu sarunas tematu; lasi, lai domātu un spriestu”

Baltkrievu rakstnieks Janka Briļš (1917-2006) aicināja: „Kad es lasu labu grāmatu, nepārmetiet man slinkošanu. Ja negribat atzīt, ka es strādāju, tad uzskatiet, ka es lūdzu – Vārdu”.

Latviešu rakstnieks Andrejs Upīts ir atzinis: „Grāmata ir brīnišķīga spuldze, kas cilvēkam atspīd vistālāko un tumšāko ceļu mūža garajā gājienā.”

?

1. Paskaidrojiet, lūdzu, kā Jūs saprotat F. Bēkona, J. Briļa un A. Upīša izteikumus. Vai Jūs piekrītat viņu viedoklim? (Jā. Nē. Kāpēc?)

2. Turpiniet frāzi. Izsakiet savu attieksmi pret lasīšanu.

Lasi nevis tādēļ, lai _____, bet gan tādēļ, lai _____.

Tas ir interesanti!

Pasaules veselības aizsardzības organizācija lasītprasmi atzinusi par vienu no divpadsmit svarīgākajiem rādītājiem, kas nosaka nācijas veselību.

Ir jālasa, lai varētu dzīvot pilnvērtīgi: izzināt pasauli, iegūt izglītību, risināt sarunas ar citiem cilvēkiem, izjust dažādus psiholoģiskos stāvokļus, risināt sarežģītas dzīves problēmas, priecāties, pārdzīvot, just līdzī, brīnīties.

2. uzdevums.

Uzrakstiet salikteņus un atvasinātos vārdus, kuros ir sakne *las-* (<*lasīt*). Kā Jums šķiet, kāpēc latviešu valodā ir tik daudz vārdu ar šo sakni?

Vārdi ar sakni *las-*: _____

Kādā nozīmē latviešu valodā mēdz lietot darbības vārdu *lasīt*?

Salīdziniet savu viedokli ar Latviešu literārās valodas vārdnīcā ievietoto informāciju.

<p>lasīt¹ -u, -i, -a, pag. -īju; trans.</p> <p>1. Uztvert, saprast rakstu valodā (tekstu). Uztverot, saprotot rakstu valodā (tekstu), runāt (to klausītājiem). Lasīt daiļliteratūru. Lasīt avīzes. Lasīt romānu. Lasīt dzejoli. Lasīt rakstu žurnālā. Lasīt paziņojumu. [...] <i>// Uztverot, saprotot rakstu valodā (tekstu), uzzināt (ko no tā).</i> Toties Losa salu parādīšanos gaidu ar nepacietību, jo esmu lasījis, ka tās esot ļoti skaistas. Grīva 8, 202.[...] <i>// pārņ. Uztvert, izprast (ko, parasti daiļdarbu, mākslas darbu).</i> [...] Kā paši mākslinieki, tā arī skatītāji par galveno.. [žanra] gleznojumu vērtību un uzdevumu uzskatīja viegli lasāmu satura risinājumu un profesionāli veiksmīgu izpildījumu. Tēl M 58, 130.</p> <p>2. Noteikt, saprast (kā) saturu, nozīmi pēc zīmēm, nosacītiem apzīmējumiem, attēliem u. tml. Lasīt rasējumu. Lasīt notis. Lasīt partitūru. Lasīt pēdas sniegā. [...]</p> <p>3. Uztvert, noprast, nojaust (ko, parasti psihisku stāvokli, rakstura īpašības) pēc kādām redzamām pazīmēm, ārējām izpausmēm. Lasīt domas. — <i>Uzminēt, nojaust (kāda) domas.</i> Lasīt dvēselē (retāk sirdī). — <i>Saprast (kāda) garīgo pasauli, jūtas, domas.</i> [...]</p> <p>4. Paust, darīt zināmu mutvārdiem (parasti lekcijas, referāta u. tml. veidā). Dzejnieks nozudis ielu drūzmā. Pašlaik viņš jau lasa lekciju universitātē par mūsdienu kritikas jautājumiem. Avotiņa, Peters 1, 182. [...] <i>// Mācīt, pasniegt (mācību priekšmetu, parasti augstākajā mācību iestādē).</i> [...] ..Ulda kurss teātra fakultātē bija pirmais, kam lasīju teātra vēsturi.. Zv 76, 8, 25.</p> <p>5. Deklamēt. [...] ..Lidija Freimane vācu skatītājiem viņu dzimtajā valodā lasīja Plūdoņa «Atraitnes dēlu»., pārsteidzot klausītājus ar savu daiļrunas spēku un lielisko vācu valodas prasmi. Zv 72, 24, 13. ~ ~ ~ [...].</p>	<p>lasīt² -u, -i, -a, pag. -īju; trans.</p> <p>1. Vākt, raujot, plūcot, griežot u. tml. nost, parasti pa vienam (piemēram, ogas, sēnes). Lasīt dzērvenes. Lasīt skābenes. [...] Pēdīgi viņa nolēma aiziet pie vecās Tursunojas, kas vientuļa dzīvoja savā būdīnā un lasīja zālītes un saknes, ar ko ārstēt slimniekus. Sakse 14, 25. <i>// Vākt, ņemot, piemēram, no zemes, parasti pa vienam.</i> Lasīt izbirušās ogas. Lasīt nokritušos ābolus. Lasīt mežā žagarus. <i>// Vākt, arī ēst, pa vienam ceļot, piemēram, no zemes, raujot ar knābi (par putniem).</i> Strazdi, zvirbuļi un cielaviņas staigā turpat aiz mums pa nodīrāto zemi un lasa sliekas un kukainīšus. Birznieks-Upītis 5, 54.</p> <p>2. Ņemt ārā (no kā), parasti pa vienam. Lasīt ārā graudus no pelavām. Lasīt no kastes lielākos ābolus. <i>// Ņemt (nost no kā), parasti pa vienam.</i> Lasīt gražus nost no apģērba. <i>// Ņemt un likt (kur iekšā), parasti pa vienam.</i> Lasīt grozā ābolus. Lasīt kartupeļus maisā.</p> <p>3. paretī Vākt (no dažādām vietām, dažādiem cilvēkiem). Mana māte mazgāja buržujiem veļu un grīdas, lasīja pa pagalmiem lupatas, kaulus, pudeles, vecas kalošas. Lēmanis 18, 86. <i>// Vākt (no dažādiem cilvēkiem, piemēram, parakstus).</i> Vairāk mācītos, skolotājus, skrīverus un mācītus zemkopjus tas bija piedabūjis, lai tie no sava apgabala lasa parakstus [lūgumrakstam].. A Deglavs 1, 298.</p> <p>4. paretī Pulcināt (ļaudis). Stefāns apkārt sveizas, Tauri liek viņš pūst, Kopā lasa pulku, Ienaidniekā grūst. Rainis VI, 239. ~ ~ ~ Kā lasīt izlasīts. <i>Ļoti labs, augstvērtīgs, pilnvērtīgs.</i> «..apdomājiet, mēs četrpadsmit cilvēku, no kuriem.. astoņi tādi kā lasīt izlasīti, mēs tak.. nepazudīsim.» Blaumanis 6, 23. <i>Saīsināts materiāls no www.tezaurs.lv ievietotā darba Latviešu literārās valodas vārdnīca. 1.-8.sēj. Rīga: Zinātne,1972-1996.</i></p>
---	---

3. uzdevums.

Uzrakstiet tekstu, ierakstiet nepieciešamās pieturzīmes un rodiet atbildi uz ortogrāfijas jautājumiem. Nosauciet, kādus lasīšanas veidus Jūs zināt, un pastāstiet, kādēļ Jūs lasāt.

Je?kuru tekstu m?s las?m ar kaut?kādu mērķi pat tad ja mums šķiet ka las?m vienkārši tāpat be? īpaša nolūka. Lai arī ko lasītu mēs iegūstam kaut kādu inform?ciju u?in?am kaut?ko jaunu. Atkarībā no tā, kāda informācija nepieciešama, mēs bieži vien pat nea?zinoties izvēl?mies kādu no lasīšanas paņēmiem.

4. uzdevums.

➤ Kāds gudrs cilvēks reiz ir teicis: „Patiesībā cilvēki lasa, lai sasniegtu trīs mērķus: 1) lai uzzinātu kaut ko, 2) lai iemācītos kaut ko darīt, 3) lai izjustu līdzpārdzīvojumu, gūtu emocionālo baudu.”

Izlasiet, lūdzu, triju tekstu nosaukumus un prognozējiet, kāds varētu būt lasītāja mērķis, lasot katru tekstu:

1. *Darba aizsardzības instrukcija automazgātājam.*
2. Ojārs Vācietis. *Visas pasaules puķes...*
3. Andrejs Veisbergs. *Pārdomas par dzimti latviešu valodā.*

1. _____
2. _____
3. _____

➤ Izlasiet visus tekstus un seciniet, kāds bija Jūsu mērķis, lasot katru no tiem.

1. Darba aizsardzības instrukcija automazgātājam

1. Prasības, darbu uzsākot.

1.1. Pirms darba uzsākšanas iepazīties ar darbā izmantojamo ķīmisko vielu īpašībām, ķīmisko vielu drošības datu lapām.

1.2. Uzvilkt un sakārtot piešķirtos un darbam nepieciešamos individuālos aizsardzības līdzekļus, pārbaudīt tos.

1.3. Apskatīt un sakārtot darba vietu, novākt visu lieko.

1.4. Pārbaudīt, vai iekārtas, instrumenti un palīgierīces ir darba kārtībā.

1.5. Ieslēgt vispārējo un vietējo (ja nepieciešams) apgaismojumu.

1.6. Neuzsākt darbu, ja ir slikta pašsajūta, un ziņot par to darba devējam.

2. Prasības darba laikā.

- 2.1. Darba laikā būt uzmanīgam un netraucēt citus darbiniekus. Darīt tikai to darbu, ka ir uzdots.
 - 2.2. Lietot individuālos aizsardzības līdzekļus. Bez tiem strādāt aizliegts.
 - 2.3. Neielaidīt darba telpā nepiederošas personas. Aizliegts izmantot ķīmiskus materiālus, kuru izcelsme nav zināma.
 - 2.4. Pārvietojoties ar mazgājamo iekārtu, sekot lai netiktu bojāts gaisa pievads. Periodiski sekot manometra rādījumiem, nepieļaut spiediena paaugstināšanos virs pieļaujamās normas.
 - 2.5. Izmantot tikai tādus elektroinstrumentus, kuri ir sprādziendrošā izpildījumā un tehniskā kārtībā.
 - 5.6. Nejauši uz grīdas izlijušus šķidrumus nekavējoties saslaucīt.
 - 2.7. Katrai taras vienībai, kur glabājas ķīmiski materiāli, jābūt skaidri marķētai. Taru atvērt piesardzīgi, lēni.
 - 2.8. Aizliegts pakāpties uz gadījuma priekšmetiem (kastēm, riepām u.tml.).
3. Prasības, darbu beidzot.
- 3.1. Noslēgt gaisa padevi mazgāšanas iekārtai – gaisa padeves vadus nolikt tiem paredzētās vietās.
 - 3.2. Sakārtot darba vietu. Novākt un nolikt ražošanas atkritumus un degspējīgos priekšmetus tam paredzētajās vietās.
 - 3.3. Ķīmiskās mazgāšanas vielas novietot to uzglabāšanas vietā.
 - 3.4. Notīrīt, sakārtot un nolikt paredzētajā vietā specapgērbi un individuālos aizsardzības līdzekļus.
 - 3.5. Izslēgt apgaismojumu un ventilāciju, ja to pieļauj tehnoloģija.
4. Rīcība ārkārtas situācijās.
- 4.1. Ja noticis nelaimes gadījums darbā, nekavējoties sniegt cietušajam pirmo palīdzību, izsaukt ātro medicīnisko palīdzību (tel. 03 vai 112) un ziņot par situāciju darba devējam.
 - 4.2. Pārtraukt darbu un notikuma vietu atstāt neskartu.
 - 4.3. Elektriskās strāvas trieciena gadījumā cietušo atbrīvot no strāvas iedarbības (atslēdzot strāvu vai pielietojot strāvu nevadošus materiālus, pārvietot cietušo drošā vietā).
 - 4.4. Ugunsgrēka gadījumā izsaukt ugunsdzēsējus (tel. 01 vai 112), paziņot darba devējam un palīdzēt ugunsgrēka likvidēšanā savas kompetences ietvaros.
 - 4.5. Pārtraukt darbu, ja bojāti individuālie vai kolektīvie aizsardzības līdzekļi. Darbu drīkst atsākt pēc bojājumu novēršanas.

4.6. Nekavējoties ziņot darba devējam un brīdināt pārējos strādājošos par bīstamiem (riska) faktoriem, kuri atklāti, konstatēti darba laikā un var apdraudēt darbinieku un klientu dzīvību un veselību.

4.7. Nekavējoties pārtraukt darbu un griezties pie ārsta, ja darba laikā sajūtat nespēku, galvas sāpes vai nelabu dūšu.

5. Darbinieka atbildība par instrukcijas noteikumu pārkāpumiem.

Personas, kuras pārkāpušas šīs instrukcijas prasības, atkarībā no kaitējuma rakstura un sekām, var tikt sauktas pie disciplinārās, civiltiesiskās vai kriminālatbildības.

2. Visas pasaules puķes

Visas pasaules puķes bez plūkšanas
es tev vienīgai, vienīgai dāvinu
un tev sargādams pāri kā lūgšana
trakās pasaules debesīs stāvu,
plaukstu zibenim pretī atvēris,
un, ja pēkšņi no debesīm ēna krīt,
tad tu zini, ka zibens ir satverts
un pie tevis tā nāvīgums nenāks,
un būs debesīs svinīgi tukšs -
baltos pelnos es nobiršu lēnām
pāri pasaules puķēm bez plūkšanas.
(O.Vācietis)

3. Andrejs Veisbergs. Pārdomas par dzimti latviešu valodā

[..] Atgriežoties pie jautājumu par dzimti, jāatceras, ka vairumā indoeiropiešu valodu pastāv dzimtes kategorija. Lai gan dzimte ir nominālā kategorija, tā var skart arī citas vārdu šķiras. Tā latviešu valodā dzimte ietekmē īpašības vārdu, lokāmo divdabju, skaitļa vārdu un vietniekvārdu lietojumu. Latviešu valodā ir divas dzimtes – vīriešu un sieviešu, nekatrā dzimte ir zudusi. Citā valodās, piemēram, vācu un krievu, ir arī nekatrā dzimte. Jāpiebilst, ka lībiskajās izloksnēs zudusi arī sieviešu dzimte (*Up ir dziļš*), un tas reizēm izpaužas arī latviešu sarunvalodā.

Latviešu valodā dzimtes kategorija ir gramatiska, to nosaka morfoloģiskas pazīmes – tātad forma (galotnes, kas savukārt sistematizētas deklinācijās). Bet vairumā gadījumu dzimte ir arī loģiska/dabiska (atbilstoša bioloģiskajai). Citās valodās gramatiskā dzimte ne vienmēr atbilst

loģiskajai: vācu *das Mädchen* (jauna meitene) – nekatrā dzimte. Latviešu valodā ir arī loģiski un gramatiski izņēmumi *skuķis, lauva, puika, meitietis, sievišķis, meitēns*.

Latviešu valodā dzimte ir visai universāla, dzimtes kategorija ir gandrīz visiem vārdiem, ja vien ir iespējama dzimšu variēšana ar sufiksa palīdzību. Kā jebkurā sarežģītā sistēmā – un valoda ir viena no vissarežģītākajiem veidojumiem uz šīs pasaules – pastāv arī izņēmumi un novirzes, piemēram, dažiem lietvārdiem ir atšķirīgas vārda saknes, piemēram, vīriešu un sieviešu dzimtes dzīvnieku nosaukumos, *kaza – āzis, vista – gailis*. Ir arī vienas dzimtes zvēru grupa, kur dzimte parasti nav ļoti aktuāla: *ēzelis, gulbis, čūska*.

Dažos gadījumos, ja tas ir svarīgi, iespējams norādīt uz pretējo dzimti, pievienojot dzimti apzīmējošu vārdu: *lācis – lāču māte* (arī *lācene*), *zoss – zostēviņš*.

Ir arī grupa kopdzimtes vārdu, ko lieto neatkarīgi no dzimuma, parasti ar sieviešu dzimtes sufiksālo galotni *-a* (vairumam šo vārdu ir sociāli negatīva vai nievājoša nozīme) *paziņa, plikādīda, badmira, bende, nejēga, slepkava, prostitūta, varmāka, plāpa, auša*. Šī grupa varētu kļūt par nīdējamu, ja dzimtes jautājumu mēģinātu risināt no radikālā feminisma viedokļa. Vēl ir vārdi, kuru dzimte ir svārstīga, nenoteikta vai nostabilizējusies: *uguns, sāls, filejs/a, burlaks/a*, jaunāki aizguvumi *NATO, Gestapo*. Ar laiku tomēr arī šiem vārdiem dzimte nostabilizēsies, kā tas noticis ar daudziem citiem aizguvumiem, jo gramatiskā dzimtes kategorija nozīme arī to, ka aizguvumi latviešu valodā tiek iekļauti kādā dzimtē. [...]

Interesantu grupu veido vārdi, kas parasti, būdami vīriešu dzimtē, apzīmē abām dzimtēm iespējami piederošas būtnes, *cilvēks, upuris, līķis, spoks*. Vēl vienu grupu veido salikteni, kur vienai dzimtei raksturīgais elements neļauj viegli izveidot pretējā dzimuma nosaukumu *karavīrs, vecmāte, runasvīrs*. Jāatzīmē arī atkāpes formālu vārdu pāru nozīmēs, kas var radīt problēmas, mēģinot risināt dzimtes jautājumu, piemēram, *cilvēks - cilvēce, manikīrs - manikīre, pedikīrs - pedikīre, zemessargs - zemessardze, ausainis - ausaine*.

Kopumā varētu teikt, ka dzimtes sistēma latviešu valodā ir ļoti izvērsta un liela mēroga izmaiņas tajā veikt, šķiet, nebūtu iespējams.

(Viss raksts izlasāms: [<http://www.vvk.lv/index.php?sadala=149&id=310>])

5.uzdevums.

Izlasiet tekstu. Atbildiet uz virsrakstā uzdoto jautājumu.

Vai mēs vienmēr lasām pilnīgi vienādi?

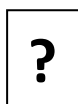
Lai arī ar kādu tekstu nāktos saskarties – ar reklāmu, virziena rādītājiem, uzrakstiem, prospektiem, paziņojumiem, sludinājumiem, mācību grāmatām, laikrakstiem un žurnāliem,

pieņemot, ka pieraksti un tamlīdzīgi – mēs tos parasti lasām. Mēs izvēlamies no teksta to, kas nepieciešams vai šķiet interesanti, tas ir – iegūstam attiecīgo informāciju, turklāt darām to vismaz trīs dažādos veidos – detalizēta lasīšana (lasīšana iedziļinoties), caurskatīšana (izlases lasīšana), pārskatīšana (lasīšana „pa diagonāli”).

Detalizēta lasīšana ir teksta lēna, rūpīga, uzmanīga lasīšana, pievēršoties teksta struktūrai, iedziļinoties autora teiktajā, lai pilnībā uztvertu tekstu, tā nianšes, to saprastu, izprastu un iegaumētu. Vēlāk šī informācija tiek izmantota dažādām vajadzībām. Detalizēti tiek lasīts viss, kas nepieciešams dzīvei – svarīgas vēstules, instrukcijas, mācību līdzekļi, daiļdarbi, kurus vēlamies izprast, paturēt atmiņā u.c.

Caurskatīšana (izlases lasīšana) – teksta ātra, koncentrēta lasīšana, izskatīšana, lai iegūtu konkrētu, specifisku informāciju, sameklētu piemērus, noskaidrotu atsevišķas detaļas, piemēram, kāda informācija par valodas attīstību te atrodama u.tml. To izmantojam, lasot dažādus avotus, lai noskaidrotu atsevišķus faktus.

Pārskatīšana (lasīšana „pa diagonāli”) – teksta ātra, virspusēja lasīšana, lai gūtu vispārīgu priekšstatu par tajā ietverto informāciju, orientētos tajā, noskaidrotu, par ko ir šis darbs, un izvērtētu tā turpmāko noderīgumu. Piemēram, pārskatām grāmatu bibliotēkā, lai izlemtu, vai to lasīsim, vai tajā ir konkrēta jautājuma risināšanai nepieciešamā informācija.

1. Formulējiet teksta tematu.
2. Paskaidrojiet, kāds bija Jūsu mērķis, lasot šo tekstu, un kuru lasīšanas veidu Jūs izmantojāt.
3. Aizpildiet tabulu, izmantojot tekstā piedāvāto informāciju.

Vai vienmēr lasām pilnīgi vienādi?

Lasīšanas veidi	Kas jāsaprot?	Raksturīgās iezīmes
Pārskatīšana	Lasīt vai nelasīt šo grāmatu?	Izšķirstām,
Caurskatīšana	Kādu informāciju varu iegūt ?	Lasām virsrakstus,
Detalizēta lasīšana	Kāds ir autora nolūks?	Rūpīgi lasām tekstu (grāmatu);

6. uzdevums.

Analizējiet piedāvātos uzdevumu formulējumus. Nosakiet, kurš lasīšanas veids jāizmanto norādītajos gadījumos. Argumentējiet savu viedokli.

- 1) Lasu mācību grāmatas tekstu, veidoju plānu, atbildu uz jautājumiem.
- 2) Meklēju mācību grāmatā ortogrāfijas likumam atbilstošus piemērus.
- 3) Lasu laikrakstā publicētās reklāmas, lai sameklētu firmu, kura piedāvā man vajadzīgās preces.
- 4) Vācu materiālus par konkrētu problēmu no laikrakstiem, žurnāliem, interneta resursiem.
- 5) Lasu žurnālā „Karogs” publicēto Anitas Rožkalnes rakstu „Gundegas Repšes “austrumu ceļš” un rakstu referātu „Laika un telpas attiecības stāstā *Stigma*”.
- 6) Lasu instrukciju par digitālā fotoaparāta lietošanu, jaunā pretklepus līdzekļa lietošanas pamācību, starppilsētu autobusu sarakstu...

?

1. Izrakstiet 3. teikumu un veiciet sintaktisko analīzi, raksturojiet pieturzīmju lietojumu.
2. Salīdziniet 3., 4. un 6. teikumu. Kā atšķiras to uzbūve?
3. Nosakiet, kādas darbības vārda formas izmantotas 3. teikumā, pamatojiet to lietojuma nepieciešamību.
4. Pārveidojiet 1. personā lietotos darbības vārdus nenoteiksmē, atstāstījuma izteiksmē. Raksturojiet, kā mainās izteikumu jēga.

7. uzdevums. Pārrunāsim!

To, ka lasīt grāmatas ir ļoti svarīgi, zina gan lieli, gan mazi, jo lasīšana ir gan sabiedrības intelektuālās kultūras saglabāšanas līdzeklis, gan arī garīgās kultūras pārmantošanas veids. Ne jau velti senie grieķi ir teikuši tā: „Viņš ir neizglītots – neprot ne lasīt, ne peldēt”.

Diemžēl mūsdienās jauniešus ļoti maz interesē daiļdarbu lasīšana. Par to, ka literatūrcentrēto kultūru aizstājusi šovcentrētā kultūra, runā un uztraucas visā pasaulē. Vai tiešām patiesi izrādīsies vārdi, ka **lasošais cilvēks ir izmirstoša suga**? Ja tiešām tas tā ir, tad kādi varētu būt šī satraucošā fakta iemesli?

?

1. Paskaidrojiet, lūdzu, kā Jūs saprotat frāzi „Literatūrcentrēto kultūru aizstājusi šovcentrētā kultūra”?

2. 19. gadsimta franču rakstnieks Eduards Renē de Labulē ir teicis tā: „to, cik lielā mērā tauta ciena pati sevi, var noteikt pēc grāmatu daudzuma, ko tā izlasa..”. Vai Jūs piekrītat rakstnieka viedoklim?
3. Kā Jūs domājat, kāpēc senie grieķi uzskatīja, ka neprasme lasīt un peldēt ir neizglītota cilvēka pazīmes?
4. Vai piekrītat tam, ka lasošais cilvēks mūsdienās ir izmirstoša parādība? Argumentējiet savu viedokli.
5. Izlasiet to jauniešu argumentus, kuri domā, ka daiļliteratūra nav jālasa. Piebiedrojieties tiem, kuri domā citādi. Formulējiet pretargumentus.

Jauniešu, kuriem nepatīk lasīt grāmatas, argumenti	Pretargumenti
1. Ir daudz ļoti daudz citu informācijas avotu, kurus izmantojot, iespējams daudz ātrāk atrast nepieciešamo informāciju.	
2. Mums daudz jāmacās, tāpēc vairs nav ne spēka, ne laika lasīt grāmatas.	
3. Mūsdienu jaunatnei ir citas intereses: daudz patīkamāk ir aiziet uz kafūzi, pasēdēt pie kompīša, pastaigāties kopā ar draugiem.	
4. Daiļliteratūra tāpat nespēj padarīt mūsu pasauli labāku u gaišāku. Kādēļ tad tā būtu jālasa?	
5. Laiks iet uz priekšu, mainās paaudzes, intereses, sabiedrība, vide, bet daiļliteratūra paliek nemainīga. Grāmatas nav par mums, mēs tur sevi nevaram atrast, tāpēc tās mūs neinteresē.	

8. uzdevums. Izlasiet tekstu un uzrakstiet virsrakstu.

Ik gadus informācijas daudzums pieaug ģeometriskā progresijā. Dinamiskā lasīšana (ātrlasīšana) ir kļuvusi par dzīves nepieciešamību. Zinātnieki ir izrēķinājuši, cik ātri jālasa balsī un klusu (pie sevis). Vidusskolas absolventa lasīšanas ātrumam balsī jābūt 180 vārdu minūtē, savukārt, lasot klusu – 330 vārdu minūtē. Pētījumu rezultāti liecina, ka vidusskolēni klusu lasa vidēji 160-180 vārdus minūtē. Ja salīdzināsim šo lasīšanas ātrumu ar apgūstamā mācību satura daudzumu, tad ir pilnīgi skaidrs, ka tā ir daudz vairāk nekā skolēni spēj apgūt.

Kvalificētam lasītājam jāprot lasīt dažādā ātrumā, turklāt lasīšanas ātrums var mainīties pat viena teksta robežās – tas ir atkarīgs no satura, lasīšanas mērķa, kā arī no lasīšanas veida.

Lēnām, iedziļinoties teksta saturā, jālasa tad, ja nepieciešams apjēgt teksta saturu, iegaumēt to (detalizēta, analītiska lasīšana). Vidēji ātrs lasīšanas temps jāizvēlas, lasot daiļliteratūru vai tad, ja nepieciešams gūt priekšstatu par to, kas rakstīts laikrakstos, žurnālos. Ātrs lasīšanas temps būs vajadzīgs, kad jāapgūst ļoti liels informācijas daudzums. Ļoti ātri teksts tiek būs jālasa tad, ja vēlēšities to tikai pārskatīt. Šādu lasīšanas veidu reizēm mēdz dēvēt arī par skenēšanu.

Kā redzam, lai iegūtu informāciju tieši tādā apjomā, kā tas nepieciešams, mums jāiemācās variēt savu lasīšanas ātrumu.

1. Pārskatiet tekstu pa diagonāli un atrodiet tajā darbības vārdus, kas lietoti vajadzības izteiksmes formā. Cik formas izdevās ieraudzīt?
2. Tagad lasiet tekstu lēnāk un izrakstiet visas vajadzības izteiksmes formas. Raksturojiet, kā tās veidotas. Kāpēc šajā tekstā izmantota vajadzības izteiksme?
3. Noskaidrojiet, ar kādiem vēl valodas līdzekļiem iespējams izteikt vajadzību.
4. Seciniet, kādas atšķirības vērojamas dažādu vajadzības izteiksmes līdzekļu semantikā un lietojumā.
5. Uzrakstiet skaitļiem atbilstošus skaitļa vārdus. Nosakiet, kā tie darināti. Kā atšķirsies šo skaitļu vārdiskais pieraksts darba līgumā? Kāpēc?
6. Kā Jūs domājat, kā radies vārds *laikraksts* un *avīze*? Uzrakstiet argumentētu atbildi.
7. Salīdziniet savu viedokli ar K. Karuļa darbā „Latviešu etimoloģijas vārdnīca” sniegto skaidrojumu. Izpētiet vārdnīcā doto šķirkli *laiks* un seciniet, kā vārdā *laikraksts* un *laikmets* atklājas šī vārda nozīme.
8. Pārrunājiet ar sola biedru, ar kādu nozīmi jūs lietojat vārdu savienojumu *laika raksti*.

INTERESANTI FAKTI

Zinātnieki ir pierādījuši, ka lasīšana padara gudrāku un uzlabo analītisko domāšanu. Tāpat daudz lasījuši cilvēki labāk orientējas arī vienkāršos, praktiskos ikdienas jautājumos, piemēram, labāk pārzina medicīnas un vēstures pamatus. Viņi arī izsaka precīzākus minējumus par dažādiem statistikas datiem, kamēr regulāra TV skatīšanās bieži vien rada pretēju efektu – tie, kas bieži skatās TV, atbildēs kļūdās daudz biežāk.

Interesanti, ka gandrīz jebkurā grāmatā – ieskaitot pat bērnu grāmatas – reti un neparasti vārdi tiek izmantoti daudz biežāk nekā ikdienas sarunā. Tādējādi lasīšana paplašina vārdu krājumu un to izpratni, veicina spēju precīzi izteikties un saprast citus. Šis efekts saglabājas, cilvēkam pieaugot un novecojot.

Būtiski ir mācīt bērnus lasīt – arī tie bērni, kas sākotnēji nav uzrādījuši labus rezultātus, ar laiku kļūst par aizrautīgākiem lasītājiem un gūst no tā būtisku labumu.

Lasīšana palīdz sasniegt arī emocionālo briedumu. Iejūtoties citu cilvēku emocijās, pieredzē un izvēlē, lasītājs attīsta šīs emocijas sevī. Vairāk lasījuši cilvēki precīzāk uztver un interpretē citu cilvēku emocijas un labāk izprot to saskarsmes nozīmi un slēptos ziņojumus. Šie rādītāji ir augstāki lasītājiem vispār, bet jo īpaši – daiļliteratūras lasītājiem. Lasīšanas radītā emocionālā pieredze palīdz attīstīt un mainīt lasītāja personību.

Nevar noliegt arī lasīšanas nomierinošo iedarbību – uz brīdi atsakoties no saviem mērķiem un raizēm un pieņemot daiļdarba varoņu dzīves skatījumu, ir iespējams atbrīvoties no stresa un saspringuma, mazināt raizes un vienlaikus meklēt citu risinājumu savām problēmām.

9. uzdevums. Izlasiet teksta fragmentu.

Nav jau tā, ka jaunieši nelasa. Tikai – kāda ir lasīšanas kvalitāte? Mūsdienās dominē divi lasīšanas veidi. Tā ir hedoniskā lasīšana, kas vērsta uz baudas gūšanu (tās paveids – lasīšana pa ceļam – autobusā, vilcienā u.tml.) un profesionāli nepieciešamā lasīšana – lai paaugstinātu profesionālo līmeni, iegūtu prestižas zināšanas u.tml. Šādi lasīšanas veidi vienmēr pastāvēs. Bet starp šiem polārajiem lasīšanas veidiem ir kāda ļoti nozīmīga sfēra – lasīšana, kas rada līdzpārdzīvojumu. Tieši šis lasīšanas veids ir tas, kas mūsdienās rada vislielākās raizes!

1. Miniet piemērus no dzīves, kad Jūs izmantojat hedonisko un profesionālo lasīšanu.
2. Nosauciet avotu, ko nesen lasījāt, lai iegūtu „prestižas zināšanas”.
3. Paskaidrojiet, lūdzu, kā saprotat frāzi „...lasīšana, kas rada līdzpārdzīvojumu”. Kad parasti tiek izmantots šis lasīšanas veids? Kāpēc tieši tas mūsdienās rada vislielākās raizes?
4. Kas Jums būtu jāmaina savā attieksmē pret lasīšanu?

10. uzdevums. Izlasiet tekstu.

Apģērbs ir mūsu pirmā vizītkarte.

Darba intervija ir viens no svarīgākajiem posmiem darba meklēšanas gaitā. Ļoti nozīmīgs faktors, ko darba devējs vērtē (apzināti vai pat neapzināti) un kas rada par cilvēku pirmo un paliekošu iespaidu, ir amata pretendenta apģērbs. Lai gan svarīgākais priekšstats veidojas darba intervijas laikā, tomēr neaizmirstiet, ka apģērbs norāda uz jūsu attieksmi pret uzņēmumu. Statistika rāda, ka apmēram **55% no pirmā iespaida par cilvēku rada ārējais izskats**, 38% – runas veids un tikai 7% – runas saturs.

Visiem labi zināmā paruna māca, ka vīru nevajag skatīt no cepures, tomēr, runājot par biznesa pasauli, tiek pieļauti izņēmuma gadījumi, kad cepures loma ir visnotaļ svarīga.

Kas jāņem vērā, lai atstātu uz darba devēju vislabāko iespaidu, pievērstu viņa uzmanību, citiem vārdiem sakot, pēc iespējas izdevīgāk pārdotu sevi? Jums nepieciešama ne tikai atbilstoša izglītība, darba pieredze un sasniegumi profesionālajā jomā, bet arī prasme pienācīgi uzvesties, ievērot lietišķo etiķeti un ... ģērbties atbilstoši situācijai un darba devēja darbības specifikai. Par to tad arī runāsim tālāk.

Pirms ejat uz darba interviju, vajadzētu, ja vien tas ir iespējams, uzzināt, kā ģērbjas kārotās profesijas pārstāvji konkrētajā uzņēmumā. Varbūt tas ir pat rakstīts iekšējās kārtības noteikumos, bet varbūt firmas vadītājs pats iecienījis diezgan brīvu ģērbšanās stilu un pretendenta apģērbam viņš nepievērsīs īpašu uzmanību. Tad var gadīties, ka būsit saposušies „pēc protokola”, bet darba intervijai tomēr „pārpucējušies”. Jāņem vērā arī vieta, kurp dodaties, un amats, uz ko pretendējat. Būs tomēr dīvaini, ja uz interviju apkopējas darbam apģērbsties tā, it kā pieteiktos darbam bankā. Savukārt mākslinieks var ģērbties brīvākā stilā, jo ārējais izskats ir viņa vizītkarte – parāda, ka prot izvēlēties oriģinālus aksesuārus, ir radošs un atraktīvs.

Kad pošaties uz pārrunām biznesa vidē, īpaši pievērsiet uzmanību tam, lai ar savu ārējo izskatu radītu lietišķa cilvēka tēlu. Viljams Sorlbijs grāmatā „Varas atslēgas” norāda: „Daudzu gadu laikā esmu pārrunājis ar dažādiem vadītājiem to, kāpēc viņi devuši priekšroku vienam vai otram amata kandidātam. Izrādās, ka vienam nav patikusi noraidītā kandidāta stāja. Diezgan bieži tika minēts glēvas rokaspiediens. Cits kandidāts zaudējis tāpēc, ka vadība negribēja, lai nodaļu vadītu plikpauris. Trešais cietis fiasko tāpēc, ka bija uzvilcis pārāk īsas melnas zeķes un svarīgo pārrunu laikā starp zeķēm un bikšu malu rēgojas plika miesa.” Tātad, varam secināt, ka pirmais solis uz veiksmi pārrunās ir rūpīgi pārdomāts ārējais izskats. Ne jau velti viena no lietišķās saziņas un etiķetes aksiomām skan šādi: „Vispirms radīt uzticību ar ārējo izskatu, pēc tam likt noticēt vārdiem.”

Tātad – kādu apģērbu izvēlēties, ejot uz lietišķām pārrunām?

Lai atstātu labu pirmo iespaidu, iesaka izvēlēties klasisko ģērbšanās stilu. Nav ieteicams vilkt ļoti raibas, košas drēbes un likt uzkrītošus aksesuārus.

Apģērbam ir jābūt profesionālam un ērtam.

Sievietēm, dodoties uz darba interviju, būtu **jāizvēlas klasiski lietišķs ģērbšanās stils**. Nebūtu ieteicams izvēlēties ļoti īsus svārkus, pārāk dziļu dekoltē, caurspīdīgu apģērbu. Šādi apģērbies cilvēks akcentē nevis kompetenci kādā jomā, bet gan savu seksualitāti un vulgaritāti. Ieteicamais svārku garums ir trīs centimetri zem ceļa vai virs tā. Lielisks risinājums ir arī klasiska kleitiņa, piemēram, melnā vai melnbaltā krāsā, vai arī lietišķs kostīms.

Starp citu, vārds *kostīms* burtiskā tulkojumā no latīņu valodas nozīmē ‘dzīves veids’. Tātad kostīms var daudz ko pastāstīt par tā valkātāju, piemēram, kādi ir ienākumi, paradumi, izglītība, gaume, noskaņojums un pat veselības stāvoklis.

Jūs nekļūdīsities, ja ieradīsities uz pārrunām pelēkā tērpā (kā zināms, melnā krāsa ne visiem piestāv), jo pelēkā krāsa simbolizē stabilitāti, konservatīvismu, atturību – īpašības, ka lietišķajā sfērā tiek augstu vērtētas. Lietišķajam stilam piemērotas arī citi dabiskie toņi – ūdens, smilšu, akmens un citas krāsas. Ja jūs šaubāties, ko vilkt mugurā – bikses vai svārkus, sekojiet psihologu padomam – sieviete, kurai mugurā ir svārki, tiks uzskatīta par profesionālāku un amatam vairāk piemērotu nekā bikškostīmā tērpta sieviete.

Lielu kļūdu pieļauj tās amata pretendentes, kuras, dodamās uz darba pārrunām, tērpā un uzvedībā akcentē sievišķību. Jāatceras, ka lietišķajā sfērā galvenā nozīme ir statusam, tad – vecumam un tikai pēc tam – dzimumam. Psihologi apgalvo, ka lietišķi ģērbta sieviete automātiski tiek uzskatīta par nopietnu, pārliecinātu, gudru, taktisku, enerģisku, organizētu, strādīgu.

Vislabāk izvēlēties brūnas, melnas vai zilas krāsas laiviņas ar 4-6 cm augstu. Purngalam noteikti jābūt slēgtam, papēdis drīkst būt arī vaļējs.

Ja esat izvēlējusies svārkus, pārliecinieties, lai zeķes vai zeķubikses būtu miesas krāsā.

Vīriešiem, dodoties uz darba interviju, **obligāta prasība ir rūpīgi noskūties un izvēlēties lietišķa stila apģērbu**. Slikts tonis ir ierasties uz darba interviju šortos, vaļējos apavos, saburzītā vai netīrā apģērbā. Vīriešiem ieteicamā apģērba izvēle darba intervijai ir labs uzvalks un balts kreklis. Var pieskaņot arī vienkrāsainu vai neitrāla raksta kaklasaiti.

Vīriešiem jāizvēlas šnorējamas, tumšas ādas kurpes bez uzkrītoša raksta, sprādzēm. Apaviem jābūt nevainojami nospodrinātiem, kvalitatīviem. Zeķēm jābūt vienā krāsā ar apaviem, kā arī pustomi tumšākām par uzvalku. Tām jābūt vienkrāsainām, gludām, bez zīmējumiem. Baltas

zeķes velk tikai sporta pasākumos. Zeķu garumam ir jābūt tādām, lai nekādos apstākļos nebūtu redzama kaila kāja.

Gan vīriešiem, gan sievietēm jāpatur prātā tas, ka apavu krāsai jābūt saskaņotai ar bikšu vai svārku krāsu.

Atcerieties, ka saskaņā ar etiķetes noteikumiem pie tumšām biksēm vai svārkjiem nedrīkst vilkt gaišu žaketi, blūzītei (kreklam) jābūt gaišākai par kostīmu, bet kaklasaitei – tumšākai par kreklu.

Atcerieties, ka lietišķajam stilam nav gadalaiku – siluets, pieļaujamā krāsu gamma, apģērba stils arī vasaras karstumā tiek izvēlēts atbilstoši biznesa etiķetes normām. Mainās tikai auduma biežums un tumšākos toņus aizstāj gaišāki.

Būtisks lietišķā stila komponents ir matu sakārtojums un aksesuāri. Liela nozīme ir vispārējai fiziskai sakoptībai – koptas rokas, nagi, zobi, sejas āda.

Matiem vienmēr jābūt tīriem un sakārtotiem, kārtīgi aprieztiem. Vīriešiem jāatceras, ka tikai gludi skūta un kopta seja rada labu iespaidu (starp citu, ne jau visiem darba devējiem patīk ūsas vai bārda).

Īpaša vērība jāpievērš smaržām, jo kļūdīšanās var būt liktenīga. Jāatceras, ka aromātu uztvere ir ļoti individuāls process. Pat vislabākās un dārgākās smaržas, kas patīk vienam cilvēkam, var radīt nepatīku otrā cilvēkā. Tāpēc esiet ļoti uzmanīgi, lietojot smaržas – aromātam jābūt ļoti vieglam, gandrīz nemanāmam, neuzbāzīgam! Tā smarža jāsaņū, tikai ienākot cilvēka intīmajā zonā – tuvāk par 60 cm. Smaržas un citu parfīmēriju drīkst lietot tikai uz tīra ķermeņa un drēbēm.

Aksesuāriem jābūt kvalitatīviem. Arī pildspalvai, piezīmju grāmatiņai un lietussargam. Rokassprādzes un kakla ķēdes vīrietis lietišķās attiecībās nevalkā. Vīrieša apģērba elegantāku padarīs aproču pogas un kaklasaites adatu. Tām ir jābūt kvalitatīvām un neuzkrītošām. Vēlams – no cēlmetāla. Kaklasaites adatu iestiprina starp ceturto un piekto krekla pogu. Bikšu josta ir vienādā krāsā ar apaviem.

Sievietes drīkst izvēlēties neuzkrītošas, gaumīgas rotaslietas, bet nekādā gadījumā nevajadzētu likt plastmasas rotas. Protams, modes tendences pamazām mainās, gaumīgi pieskaņota bižutērija arī tiek augstu vērtēta, bet ne lēti izstrādājumi pie lietišķa apģērba. Nav ieteicams izvēlēties uzkrītošu kosmētiku, demonstrēt tetovējumus, pīrsingu vai pārspīlētu manikīru.

Ļoti svarīgs aksesuārs ir pulkstenis. Tam jābūt, un tas jāvalkā uz rokas. Pulkstenim ir jāatbilst valkātāja kopējam stilam. Tas nedrīkst būt lēts, pārāk mazs, pārāk ekstravagants u.tml. Pulksteņa siksnīnai ir jābūt no dabīgās ādas vai metāla. Ja jums nav pulksteņa vai arī tas neatbilst

lietišķā stila noteikumiem, tad var šķist, ka jums ir problēmas ar laika izjūtu. Bet laiks, kā zināms, ir nauda.

Un kur liksim dokumentus? Vīrietim, kurš pretendē uz labu amatu un pienācīgu samaksu, nepieciešams kvalitatīvs, uzvalkam un apaviem pieskaņots portfelis.

Sievietes drīkst izmantot mazu rokassomiņu personīgajām mantām un lietišķu portfeli dokumentiem. Portfelis (somiņa) līdz ar tērpu ir tā manta, kas labi raksturo pretendenti – viņas stāvokli, pretenzijas, statusu.

Principā doma *pēc apģērba vērtē, pēc gudrības novērtē* ir pareiza, taču darba intervijas laiks var būt pārāk īss, lai parādītu visas savas labās puses, atklātu zināšanas un prāta asumu, tāpēc jāņem palīgā apģērbs un ārējais izskats. Izvēlei jābūt starp modi, gaumi un veselo saprātu. Žestiem un valodai ir jābūt harmonijā ar apģērbu. Apģērbs neglābs, ja runāsit nesakarīgi, primitīvi vai slengā, ja motivācijas vēstulē būs tekstveides, ortogrāfijas, interpunkcijas u.c. kļūdas.

Ja ievērosit šos noteikumus, noteikti atstāsiet labu pirmo iespaidu par sevi. Viss pārējais ir atkarīgs tikai un vienīgi no jūsu kompetences līmeņa, pieredzes un savu prasmju prezentēšanas spējas.

1. Formulējiet teksta tematu.
2. Kāds, Jūsaprāt, bija autora mērķis, rakstot šo tekstu? Kāds bija Jūsu mērķis to lasot? Vai autoram izdevās sasniegt izvirzīto mērķi? Un Jums? Argumnetējiet, lūdzu, savu viedokli.
3. Kāda valodas stila teksts tas ir? Sameklējiet tajā raksturīgās stila iezīmes un uzrakstiet tās.
4. Piedāvājiet vairākus virsraksta variantus. Pamatojite katra piedāvātā virsraksta piemērotību.
5. Sameklējiet tekstā informāciju par to, kā jāģērbjas sievietei un vīrietim, dodoties uz darba interviju. Aizpildiet tabulu.

Ģērbšanās normas	
<i>vīrietim</i>	<i>sievietei</i>
1. _____	1. _____
2. _____	2. _____
3. _____	3. _____
4. _____	4. _____
5. _____	5. _____

5. Uzrakstiet būtiskāko atziņu, ko guvāt, izlasot šos ieteikumus.

Izlasot šo tekstu, var secināt, ka _____

10 nosacījumi,

kas noderēs, gan dodoties uz darba interviju, gan gatavojoties savam pirmajam jaunā uzņēmēja darījumam, gan ikdienas darbam biznesa pasaulē.

1. Apģērbs ir vizuāls Jūsu personības papildinājums. Tam ir jābūt glītam un pievilcīgam, bet tas nedrīkst mulsināt apkārtējos.

2. Iegādājieties vismaz divus biznesam paredzētus apģērbu komplektus – Jūsu uzņēmuma statusam tas nenāks par labu, ja vienmēr un visur būsiet redzams vienā un tai pašā tērpā.

3. Obligāts nosacījums dāmām – vismaz vienam tērps Jūsu biznesa garderobē jābūt ar garām piedurknēm. Vispiemērotākā šādam nolūkam ir klasiska piegriezuma žakete, kas ir universāla.

4. Vēl viens noteikums dāmām – biznesa pasaulē sievietēm kājas vienmēr ir „apģērtas”, neraugoties uz to, cik karsts ir laiks vai cik glīti kājas nosauļotas. Tātad – Jums vienmēr jābūt pie rokas zeķēm vai zeķbiksēm.

5. Apavi perfekti pateiks visu par Jūsu līdzšinējiem biznesa panākumiem un sociālo statusu. Iegādājiet vismaz vienu patiešām kvalitatīvu apavu pāri katram gadalaikam. Dodoties biznesa gaitās, aizmirstiet par iešļūcamiem apaviem vai sandalēm ar vaļējiem purngaliem.

6. Rūpējieties, lai Jūsu mati allaž būtu kopti un glīti sakārtoti. Varat ticēt vai ne, bet nemazgāti mati var krietni sabojāt biznesa darījumu. Izvēlieties lietišķu, viegli kopjamu griezumam, kas neprasa daudz pūļu un matu fiksācijas līdzekļu.

7. Ja valkājat pulksteni, izvēlieties laicrādi ar metāla ietvaru un siksnīgu – tas liecina par nopietnību un stabilitāti. Laicrādi ar plastmasas vai cita materiāla ietvaru un siksnīgu atstājiet brīvdienām.

8. Biznesa apģērbam pietāv vienkrāsainie un tīrie toņi – kungiem labāk izvēlieties tumšas krāsas uzvalku, pieļaujams viegls svītrojums, dāmām jāizvairās no košu, raibu un puķainu audumu izmantošanas.

9. Nepārspilējiet ar rotaslietām – tām jābūt konservatīvām un to nedrīkst būt par daudz. Atturieties no „plaša patēriņa” bižutērijas, tā liecina par lētumu un biznesa vidē arī par sliktu gaumi.

10. Vienmēr pārbaudiet apģērbu pirms uzvilšanas – labāk mājās laikus atklāt kādu nejaušu traipu, iztrūkušo pogu vai atīrušu diegu. Vislabāk – visu sagatavojiet jau iepriekšējā vakarā.

Ko mums stāsta ielūgumi?

Oficiālos ielūgumos uz formālu pasākumu mēdz norādīt ģērbšanās normas, kas jāievēro.

CASUAL - IKDIENIŠĶI

Sievietēm – īsa kleita vai elegantas bikses. Vīriešiem – stilīgs krekls un garās bikses.

COCTAIL – KOKTEIĻKLEITA

Parasti tie ir banketi. Sievietēm – kokteiļkleita, tā var būt arī spilgta. Vīriešiem – smokings ar baltu kreklu un pieskaņotu tauriņu. Vai arī uzvalks tumši zilā vai melnā krāsā un, sekojot modes tendencēm, var siet krāsainu kaklasaiti.

BUSINES FORMAL – TUMŠS UZVALKS

Tie parasti ir nacionālie svētki, oficiālas vakariņas, kāzas, jubilejas. Sievietēm – eleganta un vienkārša kleita, eleganti apavi. Vīriešiem – klasisks uzvalks vienā tonī. Balts krekls.

BLACK TIE – VAKARA TĒRPS

Lielākoties pieņemšanas, pirmizrādes. Sievietēm – garā vai īsā vakarkleita ar mazu somiņu. Vīriešiem – melns smokings, biksēm gar sāniem zīda lente, lakādas kurpes.

EVENING DRESS – VAKARTĒRPS

Valsts pirmo personu pieņemšana, Nobela prēmijas pasniegšanas ceremonija u.tml. Sievietēm – gara vakarkleita ar dziļu izgriezumu vai atkailinātiem pleciem. Dārglietas, vēlams pērles, zīda cimdi līdz elkoņiem.

Vīriešiem – fraka; melna žakete ar zīda atlokiem, bikses bez atlokiem, ar divām melnām zīda lentēm sānos. Balts krekls, balts tauriņš, lakādas kurpes, pie frakas piesprauž apbalvojumus.

11.uzdevums.

Kā zināms, stājoties darbā vai kārtojot lietišķos darījumus, ļoti svarīgs elements ir vizītkarte. Tā sniedz darbadevējam vai sadarbības partnerim priekšstatu par cilvēku.

Izvēlieties trīs dažādas vizītkartes un salīdziniet tās. Kas tām kopīgs un kas – atšķirīgs? Kā tās katra raksturo savu saimnieku? Kura no tām un kāpēc Jums šķiet vislabāk veidota?

<p>1.</p> 	<p>4.</p> 	<p>6.</p> 	<p>9.</p>
<p>2.</p> 	<p>5.</p> 	<p>7.</p> 	<p>10.</p>
<p>3.</p> 	<p>8.</p> 	<p>11.</p> 	

12.uzdevums.

1. Palīdzēsim Ivaram! Viņam somā izlijis minerālūdens un vairāki ieraksti pierakstu kladē izdzisuši, tostarp arī informācija par to, kas jāņem vērā, veidojot vizītkarti.

Izlasiet, lūdzu, ierāmēto informāciju. Izmantojiet to, lai atjaunotu pārsrieduma tipa tekstu „Kas jāzina, lai pareizi izveidotu vizītkarti?”. Atcerieties, ka tekstam jābūt trim daļām: ievadam (tēze), iztirzājumam (pamatojums, argumenti) un nobeigumam (secinājums).

VIZĪTKARTES

Vizītkartes sāka izmantot jau 19. gadsimtā, kad to pasniegšana bija pieklājības žests. Iesākumā tās piederēja tikai augstmaņiem un tika izmantotas, piesakot savas vizītes. Pēc tam vizītkartes sāka lietot ārsti, advokāti, literāti un citi inteliģenti, lai palielinātu savu atpazīstamību. Laika gaitā to nozīme un lietošanas paradumi ir ievērojami mainījušies. Mūsdienās vizītkarte ļauj iepazīties un veidot lietišķas attiecības, uzturēt kontaktus ar darījumu partneriem, pēc ilgāka laika sameklēt kādu noklīdušu tālruņa numuru, tādējādi atvieglot dzīvi. Vizītkarte veido pirmo priekšstatu par tās īpašnieku, kā arī darbojas sava saimnieka vārdā pat bez viņa klātbūtnes. Interesanti, ka ārzemēs vizītkarti izmanto ne tikai biznesa kontaktos. To pievieno, piemēram, sūtot apsveikumu vai izsakot līdzjūtību.

Vizītkarte parasti ir neliela formāta, darināta no samērā stingra, augstas kvalitātes papīra. Vizītkartes izmēriem un burtu rakstībai nav stingri noteikta standarta, bet visizplatītākie izmēri vīriešu vizītkartēm ir 90x50 mm un sieviešu – 80x40 mm. Parasti lietišķa vīrieša vai sievietes vizītkartes izmēri ir 90x50 mm, bet augstākajām valsts amatpersonām vizītkarte var būt 100x60 mm liela.

Etīķete paredz, ka pirmais savu vizītkarti sniedz tas, kurš ir zemāka ranga persona. Ja abi pārstāv vienādu rangu, tad pēc vecuma jaunākais sniedz vizītkarti vecākajam. Augstākās sabiedrības saskarsmē sieviete pasniedz savu vizītkarti kopā ar dzīvesbiedra vizītkarti. Sieviete nekad neatstāj savu vizītkarti neprecēta vīrieša mājās. Vīrietis, nosūtot savu vizītkarti precētai dāmai, obligāti nosūta otru vizītkarti viņas vīram.

Lai arī vizītkartes sniedz labas iespējas iepazīties, nevajadzētu ar tām mētāties pa labi un pa kreisi, tā radot pavieglu iespaidu par sevi. Sliktais tonis ir uz vizītkartes izdarīt dažādas atzīmes. Ja nu tomēr ir kāds īpašs gadījums, tad raksta ar zīmuli vizītkartes kreisajā apakšējā stūrī, darot to lakoniski un neparakstoties.

Noderīga informācija!

Standarta vizītkarte:

- horizontāls taisnstūris 50x90 mm,
- gaišs (balts, bēšs, pelēks, gaiši zils) fons un tumši (melni, tumši zili, tumši brūni) burti,
- lasīšanai ērts burtu lielums un veidols (nav reglamentēts, atkarīgs no gaumes un uzņēmuma darbības specifikas),
- drukāto elementu novietojums:
 - augšējais kreisais stūris vairāk piemērots logotipa izvietojšanai,
 - vizītkartes vidus – tā daļa, kurai tiek ātri pārļauts skatiens, tāpēc te izvietotajai informācijai jābūt izceltai, izmantojot burtu lielumu vai krāsu,
 - kontaktinformācija – adrese un tālruņa numurs – parasti tiek novietota apakšējā labajā stūrī vai vidū.
- krāsu salikums (norādīts tādā secībā, kā pasliktinās tā vizuālā uztvere):
 - zili burti uz balta fona, melni – uz dzeltena, zaļi – uz balta, melni – uz balta, zaļi – uz sarkana, sarkani – uz dzeltena, sarkani – uz balta, oranži – uz melna, melni – uz purpursarkana, oranži – uz balta, sarkani – uz zaļa.

2. Uzmanību, veidojam vizītkarti!

Izveidojiet divas vizītkartes – vienu savam mīļākajam literārajam vai filmas varonim, bet otru – sev.

13. uzdevums.

Iedomājieties, ka esat darba devējs(a)! Izlasiet ierāmēto informāciju un pretendentes, kura vēlas strādāt Jūsu uzņēmumā par biroja vadītāju, dzīvesgājumu (CV).

Noderīga informācija!

CV – dokuments, kurā sniegta pamatinformācija par darba meklētāja izglītību un profesionālo darbību. Pretendents to aizsūta darba devējam elektroniski, vai arī iesniedz līdz ar citiem dokumentiem vai atdod pārrunu laikā.

Veltas Zvaigznes dzīvesgājums (CV)

PERSONAS DATI

Vārds, uzvārds	VELTA ZVAIGZNĪTE
Dzimšanas datums	15.10.1991.
Adrese	Zvaigžņu ielā 1 dz.11, Rīga, LV -1001 velta.zvaigznite@inbox.lv
Tālrunis	26123456
Izglītība	2007.-2010. – mācības Kuldīgas Tehnoloģiju un tūrisma profesionālajā vidusskolā 1998.-2007. – mācības Kraukļu pamatskolā
Darba pieredze	01.07.10.- 30.04.2010. – pārdevēja avīžu kioskā „Plus punkts” Kuldīgā 01.07.09.-31.08.09. – jaunākā pārdevēja veikalā „Saulīte” 01.06.08.-31.08.08. – viesu apkalpotāja kafejnīcā „Gardēdis”
Papildizglītība	2010.g. – lietvedības kursi, sertifikāts 2010. g. – B kategorijas autovadītāja apliecība 2009. g. datorkursi (MS Office, Corel Draw, Adobe Photoshop), sertifikāts
Valodu prasme	latviešu valoda – dzimtā angļu valoda – A līmenis krievu valoda – brīvi vācu valoda – ar vārdnīcu
Intereses	izpletņlēcšana, ceļošana, grāmatas
Papildinformācija	Esmu precīza, korekta, laipna, izdarīga, labi iekļaujos kolektīvā.
Rīgā, 2011.g.10.aprīlī	<i>R.Zvaigznīte</i>

?

1. Kāds iespaids Jums radās, lasot šo CV?
2. Vai pretendentei ir darba pieredze specialitātē?
3. Kura CV informācija varētu saistīt darba devēja uzmanību un pamudināt uzaicināt pretendenti uz pārrunām?

14.uzdevums.

Izlasiet tekstu.

Parasti audzēkņiem pēc skolas absolvēšanas nav nepieciešamās profesionālā darba pieredzes, kas parasti tiek prasīta darba sludinājumos. Lai šādos gadījumos prasmīgi uzrakstītu CV un motivācijas vēstuli, ir jāievēro vairāki noteikumi:

1. *Kompensējošā informācija.* Padomājiet, ar ko Jūs varētu kompensēt profesionālās darba pieredzes trūkumu. Piemēram, sadaļā *Darba pieredze* atspoguļojiet visus darbus, ko esat veikuši mācību laikā, kur strādājāt prakses laikā, norādiet brīvprātīgo darbu labdarības organizācijās, ja tāds ir, īslaicīgi veiktos pienākumus u.tml., Ja ir saņemtas oficiālas pateicības, apbalvojumi – norādiet to. Motivācijas vēstulē īsi raksturojiet savu ieguldījumu dažādu pasākumu, konkursu rīkošanā, it īpaši, ja tas saistīts ar Jūsu profesiju. Tas liecinās, ka esat centīgi, mērķtiecīgi, gatavi strādāt, protat tikt galā ar dažādiem pienākumiem.

2. *Skaidri formulējiet mērķi.* Motivācijas vēstulē centieties precīzi, skaidri formulēt to, kādēļ vēlaties strādāt attiecīgajā amatā, kāds labums no Jums būs darba devējam. Izvairieties no vispārīgām, izplūdušām un nepamatoti ambiciozām frāzēm.

3. *Uzrakstiet visu pozitīvo informāciju.* Mūsdienās daudzās profesijās nepieciešamas svešvalodu zināšanas, tāpēc norādiet, kuras valodas protat. Ja esat ieguvuši papildizglītību kādosursos, noteikti norādiet to, it īpaši, ja gūtas zināšanas var noderēt, pildot darba pienākumus, piemēram, datorprasmes, autovadītāja apliecība u.c.

Sadaļā *Papildinformācija* varat norādīt, kādās olimpiādēs, sacensībās, konkursos esat guvuši panākumus. Ja piedalījāties audzēkņu apmaiņas programmā, kādās mācību nometnēs, norādiet to. Varat minēt arī savas intereses, aizraušanos. Motivācijas vēstulē akcentējiet tās rakstura īpašības, kas ir būtiskas konkrētā darba veicējam (protams, ja Jums tās piemīt).

4. *Izvairieties rakstīt nenozīmīgu, lieku informāciju.* Sekojiet, lai CV un motivācijas vēstulē lieki neatkārtotos viena un tā pati informācija. Ja sludinājumā nav norādīts, ka nepieciešama motivācijas vēstule, zināšanas un prasmes apliecināšu dokumentu kopijas, tad nepievienojiet tās. Drošības labad gan piezvaniet sludinājumā norādītajai darba devēja kontaktpersonai un precizējiet, kādi dokumenti jāiesniedz, kādā veidā.

?

1. Uz kādu jautājumu iespējams iegūt atbildi, lasot šo tekstu?
2. Ar kādu mērķi autori izmantojuši numerāciju un slīprakstu?
3. Vai šo tekstu varētu dēvēt par instrukciju? Kā Jūs domājat, vai CV autore ir izmantojusi šajā tekstā dotos padomus?
4. Uzrakstiet īsu, lakonisku instrukciju „Kā rakstīt CV, ja nav darba pieredzes”, izmantojot tekstā atrodamo informāciju.
5. **Uzmanību, mans CV!**
Uzrakstiet savu CV atbilstoši izvēlētajai profesijai un tam, kādā amatā Jūs varētu strādāt.

15. uzdevums.

1. Paskaidrojiet, kā Jūs saprotat jēdzienu *lasītāja kultūra*.

Manuprāt, lasītāja kultūra nozīmē to, ka:

- 1) _____ ;
- 2) _____ ;
- 3) _____ ;
- 4) _____ .

2. Bieži vien jaunieši atzīst, ka lasīt, lai apmierinātu profesionālo interesi un vēlmi izklaidēties, ir vieglāk, nekā uztvert daiļdarba tekstu. Kā Jums šķiet, kāpēc tas tā ir?
Turpiniet frāzes:

- Lasīt detektīvus, fantastikas darbus un instrukcijas ir vieglāk, jo _____

- Daiļliteratūras lasīšana ir daudz nopietnāka nodarbe, tāpēc ka _____

16. uzdevums.

Izlasiet, lūdzu, tekstu.

Ļaudis ir tirgojušies jau pirms tūkstošiem gadu. Kaut gan katrai precei bija sava vērtība, tomēr naudu tad vēl neizmantoja. Iesākumā naudas funkcijas pildīja prece, kas tika iemainīta, veicot tā saucamo barteru jeb naturālo maiņu. Zinātnieki, kas nodarbojas ar numismātiku un pēta pirmsnaudas maksāšanas formas, šķir vairākas preču grupas, ko izmantoja samaksai.

Viņi ir secinājuši, ka sākotnēji vajadzīgo mantu ieguva, iemainot vienu preci pret citu – otram vajadzīgo. Tad laika gaitā dažus priekšmetus, kas bija nepieciešami gandrīz vai katram cilvēkam, sāka izmantot līdzīgi naudai.

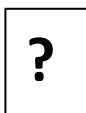
Pirmkārt, maksāšanas līdzeklis bija pārtikas produkti: tēja, sāls, kakao pupiņas, kokosrieksti, kaltētas zivis, medus, siers u. tml. Piemēram, acteki un Meksikas indiāņi savas preces labprāt iemainīja pret kakao pupiņām. Islandē XV gadsimtā viens pakavs bija vienas žāvētas zivs vērtībā.

Otrkārt, tās bija rotaslietas. Piemēram, senajā Ķīnā, Japānā, Indijā naudas funkciju pildīja gliemežvāki, ko varēja iegūt Klusajā un Indijas okeānā, vai zilonkaula rotaslietas, jo tās bija viegli sadalāmas un pārvietojamas, bet grūti viltojamās.

Treškārt, tie bija darba rīki un ieroči. Dažādu valstu muzejos varam ieraudzīt cirvjus, āķītus zivju ķeršanai, šķēpa uzgaļus u. c., ko izmantoja samaksai par precēm.

Ceturtkārt, naudas vietā kalpoja dzīvnieki – govis, zirgi, kamieļi, aitas.

Piektkārt, tie bija graudi, kažokādas, zīds. Piemēram, Senajā Krievzemē un viduslaiku Eiropā samaksai par vajadzīgajām precēm aktīvi izmantoja dažādas kažokādas.

Strādāsim pārī!

Vispirms atbildiet uz jautājumiem katrs individuāli, pēc tam apsriediet viedokļus un uzrakstiet kopīgi atbildi.

1. Kāda, Jūsaprāt, ir teksta galvenā doma? Kāds varētu būt teksta virsraksts? Uzrakstiet to.
2. Nosakiet, pie kura valodas stila pieder šis teksts. Pamatojiet savu viedokli, raksturojot valodas līdzekļu izmantojumu. Kur Jūs varētu izmantot iegūto informāciju?
3. Kādu tēzi izklāsta autors? Kādus argumentus viņš izmanto, lai pierādītu tēzē izteikto apgalvojumu? Formulējiet secinājumu, kas izriet no teksta.
4. Kā jūs domājat, kāpēc monētas kā naudas forma parādījās vēlāk? (Sk. arī 1. pielikumu.)
5. Kas attēlots uz Latvijas mūsdienu naudas zīmēm? Kā jūs domājat, kāpēc tieši šīs reālijas atspoguļotas naudas zīmēs? Pārbaudiet savu viedokli,

izmantojot papildinformāciju par Latvijas naudas zīmēm dažādos uzziņu avotos. Plašu informāciju par naudas vēsturi varat iegūt, apmeklējot Latvijas Bankas izveidoto izstādi "Naudas pasaule". [www.bank.lv]

17. uzdevums.

Izlasiet Olafa Gūtmaņa un Eduarda Veidenbauma dzejoļus.

Nauda	***
Ar naudu neizmaksāt tēvu zemi – Tās sudrabs mūsu tēvu bristos dubļos; To neaizstāt ar spožiem dālderiem, Vēl mazāk – čaukstošajiem rubļiem.	Ej un dzenies tik pēc naudas, Krāp un blēdī, cik tik jaudas, Skaties tik uz savu labu, Rauj no citiem, rauj, kur dabū, Tomēr strādā apdomīgi, Krietni, stingri, likumīgi.
Tās zelts ir mūsu uzlecošā saulē. Ik rasas pilienā, ko ganiņš basām kājām Ir notraucis; tai ausas svīdumā, Kad mēs vēl bargu kungu klausās gājām.	Valdiniekiem godu rādi, Lai tie būtu vai nu kādi. Bagātņiekus turi cienā: Līdzēt var tie ļaunā dienā. Tā tu dzīvo tikumīgi, Stingri, cieti, likumīgi.
Un nenopērkama, lai cik ar nesolītu, Ir mūsu brīvība, jau samaksāta Ar sviedriem, asinīm; to nevar aizlienēt Un piedzīt tā kā parādu.	Būs tev nauda, būs tev vieta, Dzīves grunte droša, cieta; Cienīs tevi klanīdamies, Strādās tevīm lādēdamies, Valdīsi tu tikumīgi, Sodīs' stingri, likumīgi.
Par naudu danco velns, un Jūda pastiepj plaukstu Pēc grašiem; mums ir pašiem liktens lēmis Ar dvēselēm tā aizmaksāt, Lai brīvu redzam tēvuzemi.	Tad tu vari palīgsmoties, Labi sevi pamieloties; Paņemot sievu padevīgu, Tuklu, dumju, paklausīgu; Papriecāties tikumīgi, Radīt bērņus likumīgi.
Uz mums šai tirgū raugās Dievs. Un, pasarg dies, no visa ļauna – Mums nepazaudēt savu kaunu Un godu – šajā tirgū izlikties Par pārkupšiem, ja zelts ir mūsu tauta Un nevis pirkstiem pielipusī nauda.	(Veidenbaums 1961: 222)
(Gūtmanis 2007: 29)	

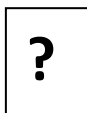
?

1. Kā Jūs sapratāt šos dzejoļus? Izvēlieties vienu no darbiem un risiniet dialogu ar autoru, atklājot savu viedokli un emocionālo attieksmi.
2. Izrakstiet tēlainās izteiksmes līdzekļus, kuri, Jūsaprāt, visspilgtāk atklāj:
 - naudas dabu,
 - autoru attieksmi pret naudu,
 - Jūsu izjūtas, kad domājat par naudu.
3. Atrodiet Olafa Gūtmaņa dzejoli kultūrcitātus un skaidrojiet to nozīmi šajā darbā.

4. Kā Jūs domājat, kāpēc autors tos izmantojis?
5. Kādā nozīmē autors lietojis vārdus *sudrabs* un *zelts*?
6. Salīdziniet, lūdzu, vārda *gods* nozīmi O. Gūtmaņa un E. Veidenbauma dzejolī. Ko varat secināt?
7. Sameklējiet latviešu sakāmvārdus, parunas un teikas par naudu. Kāda attieksme pret naudu tajos pausta? Kā tie sasaucas ar Olafa Gūtmaņa dzejoli?
8. Kāda ir Jūsu attieksme pret naudu? Kāda nozīme naudai ir Jūsu izvēlētajā profesijā? Pamotojiet, lūdzu, savu viedokli.

18. uzdevums.

Sameklējiet, lūdzu, J. Jaunsudrabiņa darbu „Nauda”^{*} vai izlasiet 2. pielikumā piedāvāto teksta fragmentu un veiciet uzdevumus.

1. Kas liecina, ka tas ir daiļliteratūrs stila teksts? Nosauciet vismaz 3 pazīmes.
2. Kuras vārdšķiras vārdi šajā tekstā izmantoti īpaši aktīvi? Kāpēc?
3. Kurā laikā ir risinājušies šie notikumi? Argumentējiet atbildi ar citātiem no teksta.
4. Salīdziniet, kā atklāts naudas tēls dzejoļos un romāna fragmentā. Kādas atšķirības vērojamas valodas līdzekļu izmantojumā un autoru attieksmē? Kāpēc?
5. Izrakstiet tēlainās izteiksmes līdzekļus, ar kuriem autori raksturo naudu:
 - a) pozitīvi,
 - b) negatīvi.

Pasvītrojiet, Jūsprāt, spilgtākos raksturotājlīdzekļus, ko Jūs labprāt izmantotu savā runā.

19. uzdevums.

Izlasiet A. Čaka dzejoli „Atzišanās” un noklausieties dziesmu.

Miglā asaro logs, ko tur liegties, nav vērts:

Tikai tevi es mīlējis esmu. –

Kādā dīvainā sulā savas lūpas tu mērc,

Ka tās kvēlo tik sarkanu dvesmu? –

Tur, kur bulvāri kūp, tevi satiku reiz

Un vairs nezinu miera ne mirkli. –

Uz tā stūra, kur lūdz naudu ubags sev greizs,

Mani samīš drīz ilgas kā zirgi.

Vai tā diena, vai nakts, ielās klīstu viens pats,

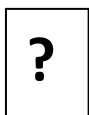
^{*} Jaunsudrabiņš, Jānis. (1983) Nauda. *Kopoti raksti*. 10. sējums. Rīga: Liesma, 176.-177. lpp.

Rauju lapas no kokiem un ceru,
Ka uz kādas no tām būs tavs skūpstis vai tavs mats,
Bet – tās tukšas es notekās beru.

Tad es veros tāpat visos logos, varbūt
Tavas acis tur redzēšu spīdam,
Bet man cerību putni tikai smadzenēs zūd,
Jūtu mirkļus tik mūžībā krītam.

Kur tu esi, mans draugs?... Vai tai blāzmā, kas kūst
Man no vientuļā mākoņa sejā?...,
Jeb no tevis man tik kā šīs ilgas, kas lūst
Manā asā un satrauktā dzejā?

Miglā asaro logs. Ko tur liegties, nav vērts:
Tikai tevi es mīlējis esmu. –
Laikam asinīs manās savas lūpas tu mērc,
Ka tās deg ar sarkanu dvesmu.

1. Kādas izjūtas Jums rada šis dzejolis un dziesma?
2. Kā A. Čaks atklājis liriskā „Es” pārdzīvojumu?
3. Izrakstiet no dzejoļa tēlainās izteiksmes līdzekļus, kuri paspilgtina liriskā „Es” pārdzīvojumu, norādiet to veidu un raksturojiet to nozīmi šī pārdzīvojuma atklāsmē.
4. Iedomājieties, ka Jums jāveido monēta, veltīta šim dzejolim vai dziesmai. Uzzīmējiet savu monētu un veidojiet aprakstu, atklājot tajā dziesmas „Miglā asaro logs” emocionālo saturu.
5. Salīdziniet savu veikumu ar mākslinieka Imanta Blumberga darbu. (Sk. 3. pielikumu). Kādus tēlus viņš izmantojis monētas dizainā? Ko tie vēsta par A. Čaku?

20. uzdevums. Uzmanību! Projekts! Veidosim elektronisku naudas minienciklopēdiju!

1. Izstrādājiet projekta plānu (mērķis, uzdevumi utt.). Sadalieties darba grupās un sadaliet pienākumus. Jums būs vajadzīgs:
 - enciklopēdijas redaktors (kas būs arī darba grupu vadītājs),
 - 2-3 teksta autori – materiāla vācēji un enciklopēdijas šķirklū veidotāji,
 - korektors,
 - datordizaina speciālists.

2. Vienojieties, kas būs šīs enciklopēdijas galvenie lasītāji un kāda tipa enciklopēdiju veidosit.
3. Sadalieties speciālistu grupās un formulējiet darba uzdevumus katram speciālistam.
Ierosmei izmantojiet piedāvāto materiālu „Darba uzdevums”. Nosakiet tā stilistisko piederību. Pamatojiet savu viedokli.
4. Vienojieties katrā darba grupā par 6 šķirkļiem, kurus jūs gribētu ievietot šajā vārdnīcā.
5. Autoru sanāksmē vienojieties, cik un kurus šķirkļus veidosit, kāds būs šķirkļa apjoms (cik rakstzīmes), kurus šķirkļus katra grupa izstrādās.
6. Savāciet nepieciešamo materiālu, izstrādājiet šķirkļus, rediģējiet tos un izveidojiet minienciklopēdiju. Atcerieties, ka nauda minēta arī latviešu folklorā.
7. Iesniedziet to vērtēšanai latviešu valodas un literatūras skolotājas izveidotajai ekspertu grupai.
8. Pilnveidojiet izstrādāto materiālu, ņemot vērā ekspertu ieteikumus, un ievietojiet skolas interneta resursu vietnē.

Darba uzdevums

1. Darba pienākumi rokasgrāmatu sērijas „Mode gadsimtiem cauri” dizaina koncepcijas autoriem

- 1.1. Vienoties par laika grafiku koncepcijas izstrādei un saskaņot to ar darba vadītāju.
- 1.2. Izstrādāt projekta koncepciju atbilstoši valsts aģentūras „21. gadsimta dizains” īstenotā projekta „Rokasgrāmatu sērija” prasībām:
 - 1.2.1. Definēt rokasgrāmatu sērijas „Mode gadsimtiem cauri” mērķauditoriju, uzdevumus un mērķus.
 - 1.2.2. Piedāvāt sērijā izstrādājamo rokasgrāmatu sarakstu (vismaz 10 vienības) un nosaukumu variantus.
 - 1.2.3. Izstrādāt priekšlikumus rokasgrāmatu vāka noformējumam.
 - 1.2.4. Vienoties par teksta fona krāsu gammu.
 - 1.2.5. Izstrādāt teksta grafiskā noformējuma principus.
 - 1.2.6. Noteikt rokasgrāmatās izmantojamā ilustratīvā materiāla minimālo un maksimālo daudzumu.
 - 1.2.7. Izstrādāt darba veikšanas grafiku.
- 1.3. Sadarboties ar citiem rokasgrāmatu sērijas izstrādes darba grupas autoriem un darba vadītāju atbilstīgi apstiprinātajam laika grafikam.
- 1.4. Piedalīties koncepcijas izstrādes darba grupas sanāksmēs pēc darba vadītāja norādījumiem.
- 1.5. Iesniegt izstrādāto rokasgrāmatu sērijas dizaina koncepciju elektroniski atbilstoši apstiprinātajam laika grafikam.

2. Pakalpojuma izpildes beigu termiņš – 2012. gada 30. novembris.

21. Rakstīsim minidomrakstu!

Uzrakstiet domrakstu par tematu „Monēta – ērta naudas zīme”.

Noteikums:

- izlemiet, ar kādu mērķi rakstīsīt un kam adresēsīt savu domrakstu,
- uzrakstiet trīsdaļīgo domraksta plānu,
- izmantojiet informāciju par monētām, kas atrodama 1.-8. pielikumā, attēlos,
- ja iespējams, izmantojiet tēlainās izteiksmes līdzekļus, ko izrakstījāt iepriekšējos uzdevumos.

